

Ένα εφεξής κοινό πεπρωμένο

Λόγος του προέδρου της Επιτροπής
καθ. Romano Prodi

Με την ευκαιρία του εορτασμού της συνθήκης ΕΚΑΧ
Βρυξέλλες, 23 Ιουλίου 2002

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΚΦΩΝΗΘΕΝΤΟΣ ΛΟΓΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΟ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟ

Κυρίες και κύριοι,

Ο στόχος που περιλαμβάνεται στο προοίμιο της συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα είναι απλός και ελπιδοφόρος : Μιλάει για μια κατεύθυνση προς ένα εφεξής κοινό πεπρωμένο":

Στις 18η Απριλίου 1951, ο κύριος στόχος ήταν να τεθεί τέρμα στην προαιώνια αντιπαράθεση Γαλλίας και Γερμανίας, να συμφιλιωθούν οι Ευρωπαίοι, να αντικατασταθούν οι σχέσεις αντιπαράθεσης δυνάμεων με μία συγκεκριμένη αλληλεγγύη.

Η πρωτοτυπία του εγχειρήματος έγκειται σε ένα στοιχείο που ο Robert Schuman περιγράφει ως "περιορισμένο αλλά αποφασιστικό". Η θέση από κοινού του άνθρακα και του χάλυβα σήμαινε ουσιαστικά να εκλείψει η απειλή του πολέμου.

Επρόκειτο κατά βάθος για ένα είδος "παράκαμψης" στον τομέα της οικονομίας. Αναδρομικά, οι πολιτικοί αναλυτές κάνουν το λάθος να πιστεύουν ότι η ΕΚΑΧ ήταν μια πρωτοβουλία τεχνικής φύσης και περιορισμένου βεληνεκούς.

Στην πραγματικότητα η μεγάλη καινοτομία της πρώτης Κοινότητας ήταν πολιτική και θεσμική.

Για πρώτη φορά, ορισμένα κράτη αποφάσισαν με ελεύθερη βούληση να ασκήσουν από κοινού, με έναν πρωτότυπο και διαφορετικό τρόπο, τμήμα της κυριαρχίας τους. Και το έπραξαν σε έναν στρατηγικό τομέα. Η βούληση αυτή ενσαρκώθηκε με τη θέσπιση υπερεθνικών θεσμών που θα αναλάμβαναν να εποπτεύουν την τήρηση των συνθηκών και να καθορίζουν το γενικό συμφέρον της Ανώτατης Αρχής, κατόπιν Επιτροπής.

Πενήντα χρόνια αργότερα, ενώ η συνθήκη της ΕΚΑΧ φτάνει στη λήξη της, μπορούμε να αποκομίσουμε τρία διδάγματα:

- 1) η μέθοδος απέδειξε όντως την αξία της·
- 2) δεν πρέπει να φοβόμαστε τους φιλόδοξους στόχους·
- 3) η Συνέλευση πρέπει να διαπνέεται από την επιτυχία αυτή.

*

Η μέθοδος έφερε αναμφισβήτητα αποτελέσματα.

Καταρχάς, ο κύριος στόχος έχει επιτευχθεί: ο πόλεμος μεταξύ των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται σήμερα απίθανος.

Κατόπιν, τα οικονομικά επιτεύγματα είναι πασιφανή. Η θεσμική δομή που συνέλαβε ο Jean Monnet παρέσχε τη δυνατότητα επίτευξης των στόχων του αρχικού σχεδίου.

Δεν θα αναφερθώ σε ολόκληρη την ιστορία της "επιτυχίας" της κοινής και κατόπιν ενιαίας αγοράς. Θα ήθελα ωστόσο να επιμείνω στο ευρώ. Το εξαιρετικό αυτό κοινοτικό επίτευγμα αποτέλεσε πρόκληση στους νόμους του ρεαλισμού. Το ευρώ κατέστη το νόμισμα μας στις αρχές αυτού του χρόνου παρά τις ιδιαίτερα σκοτεινές προβλέψεις.

Ακριβώς όπως η θέση από κοινού του άνθρακα και του χάλυβα, το ευρώ αποτελεί ένα συγκεκριμένο κοινό σύστημα και μία απόφαση με μείζονες πολιτικές συνέπειες. Πρόκειται για ένα νέο κοινό πεπρωμένο.

Τέλος, οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης πρόκειται σύντομα να ενωθούν μαζί μας. Η διεύρυνση αποτελεί την προτεραιότητα της θητείας μου και την προτεραιότητα ολόκληρης της παρούσας Επιτροπής, αποτελεί την πρώτη πραγματική ειρηνική ένωση της ηπείρου.

*

Ενδυναμωμένοι από τα επιτεύγματα αυτά, δεν θα πρέπει να φοβόμαστε τους φιλόδοξους στόχους.

Αποτελεί καθήκον μας, ιδίως έναντι των νέων γενεών. Η αίσθηση του επείγοντος, η επιτακτική ανάγκη συμφιλίωσης έχουν πλέον εκλείψει. Σήμερα διαπιστώνεται κάποια αδιαφορία που αποτελεί πρόσφορο έδαφος για λαϊκισμό.

Κυρίως, μένει να οικοδομήσουμε την πολιτική Ευρώπη. Παρά τον ιδιαίτερα θετικό απολογισμό στον οποίο μόλις προέβην, υπάρχουν πολίτες που δεν αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στο πλαίσιο του κοινοτικού οικοδομήματος. Προσπαθούν να το κατανοήσουν, μένουν αμήχανοι μπροστά στον πολύπλοκο χαρακτήρα του και ζητούν δικαίως να μάθουν ποιος έχει την ευθύνη της λήψης των αποφάσεων.

Το να αντιμετωπίσουμε το θέμα της πολιτικής Ευρώπης σημαίνει να αναρωτηθούμε τι είδους κυβέρνηση και αρχηγία απαιτούνται και είναι δυνατές για την επιτυχή διεύρυνση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος σε τομείς όπως η εξωτερική πολιτική, η ασφάλεια και η άμυνα, η οικονομική πολιτική.

Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι η νέα κυβέρνηση της Ευρώπης μπορεί να νοηθεί μόνο μέσω της διακυβερνητικής οδού και ότι, ως εκ τούτου, η εποχή της κοινοτικής Ευρώπης έχει πλέον παρέλθει. Είμαι αντίθετα πεπεισμένος ότι η μέθοδος που ακολουθήσαμε μέχρι σήμερα, κατάλληλα μεταρρυθμιζόμενη και αναπροσαρμοζόμενη, εξακολουθεί να αποτελεί τη μόνη οδό για την οικοδόμηση μίας Ευρώπης στο ύψος των απαιτήσεων του καιρού μας.

Το αρχικό σχέδιο, οι ισχυρές θέσεις ατόμων όπως ο Schuman, ο Adenauer, ο De Gasperi και ο Spinelli, ήταν από τη φύση τους πολιτικές και ιδιαίτερα φιλόδοξες. Η Ευρώπη απώλεσε κάτι από το πνεύμα της με το να λαμβάνει προφυλάξεις ή να διατυπώνει επιφυλάξεις έναντι των αρχικών της φιλοδοξιών.

Εμείς θα πρέπει να έχουμε το θάρρος να ανακτήσουμε και προωθήσουμε αυτές τις αρχικές φιλοδοξίες.

*

Η Ευρωπαϊκή Συνέλευση, αν και στραμμένη προς το μέλλον, θα πρέπει να εμπνευστεί από την πορεία αυτή και να μην φοβάται να συλλάβει μεγαλόπνοα.

Για το λόγο αυτό πρότεινα τη σύσταση μίας Συνέλευσης ήδη από την επαύριο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας, σε μια στιγμή κατά την οποία το πολιτικό πλαίσιο δεν φαινόταν βέβαιο να υπόσχεται καινοτόμες επιλογές. Σήμερα αυτή υπάρχει, χάρη και στην ισχυρή υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Είμαι ευτυχής που βλέπω στο πλαίσιο

της Συνέλευσης αυτής τόσα άτομα ιδιαίτερου πολιτικού κύρους: τον πρόεδρο Valéry Giscard d'Estaing, όλα τα άτομα που τον περιβάλλουν και μεταξύ των μελών, σημαντικούς εκφραστές του πολιτικού βίου των χωρών προέλευσής τους.

Το καθήκον όντως είναι επαχθές, οι προκλήσεις σημαντικές και ο χρόνος αναμονής μεγάλος.

Στο Λάκεν, προσδιορίσαμε τρεις σημαντικούς στόχους. Τη διεύρυνση, το ρόλο της Ένωσης σε μία παγκοσμιοποιημένη οικουμένη, τις προσδοκίες των πολιτών. Η Συνέλευση θα πρέπει να θέσει τις βάσεις του νέου πολιτικού και θεσμικού ευρωπαϊκού συμφώνου, ώστε να μπορέσει η Ένωση να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις αυτές κατά τρόπο δημοκρατικό και αποτελεσματικό.

Θα πρέπει ως εκ τούτου να μελετήσουμε την αποτελεσματικότητα του συστήματος μετά την επόμενη, επικείμενη πλέον, διεύρυνση. Είναι προφανές ότι η Ένωση θα έχανε το "ραντεβού" με την ιστορία χωρίς μια βαθιά μεταρρύθμιση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.

Εξάλλου, η Ευρώπη για να έχει πραγματικά λόγο στη διεθνή σκηνή, για να συμβάλει στην εξασφάλιση νέων ισορροπιών σε έναν πολυπολικό κόσμο, θα πρέπει να εκμεταλλευτεί όλο το οικονομικό της δυναμικό, να αναμορφώσει τις δομές της και να ασκήσει εξουσία κατά αποτελεσματικότερο και διαφανέστερο τρόπο. Η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης αποτελεί πλέον πρόκληση ισχύος, δράσης και επιδράσεων.

Πρέπει τέλος να ικανοποιήσουμε τις προσδοκίες των Ευρωπαίων πολιτών. Δεν είναι μόνο θέμα να αυξήσουμε τη νομιμότητα των θεσμικών μας οργάνων και να τα καταστήσουμε ακόμα πιο άμεσα και ορατά ή να προωθήσουμε τη μεγαλύτερη συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η νομιμότητά μας θα εξαρτηθεί κυρίως από τα συγκεκριμένα αποτελέσματα που θα είμαστε σε θέση να επιτύχουμε, από τον τρόπο με τον οποίο θα αντιμετωπίσουμε τις ανάγκες των πολιτών μας.

Γι' αυτό θεωρούμε αναγκαία την παγίωση του προτύπου μας της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, τη δημιουργία ενός ευρέως χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, την απόδοση συγκεκριμένης σημασίας στην ιδέα της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και την παροχή στην Ένωση αρμοδιοτήτων και μέσων που έχει μια παγκόσμια δύναμη.

Πρέπει επίσης να καταβάλουμε προσπάθεια διαλόγου και ενημέρωσης.

Μετά τον πόλεμο, ο στόχος ήταν σαφής και τον συμμερίζονταν όλοι: "Ποτέ πια!" Το πεδίο δράσης ήταν περιορισμένο: ο άνθρακας και ο χάλυβας και κατόπιν η κατάργηση των συνόρων στις συναλλαγές.

Σήμερα τα πράγματα είναι πιο πολύπλοκα. Τα θέματα που εξετάζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο καλύπτουν πολύ ευρύτερο και βαθύτερο πεδίο: Πρέπει, ως εκ τούτου, να πολλαπλασιάσουμε και τις προσπάθειες πειθούς. Γι' αυτό το λόγο είμαι ιδιαίτερα ικανοποιημένος που αυτή η εκδήλωση που διοργανώνεται από κοινού με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, καλείται να μεταδώσει το ευρωπαϊκό μήνυμα σε όλους τους πολίτες μας.

Και έχει σημασία να διαπιστωθεί ότι η Συνέλευση έχει ήδη επιλέξει να ακούσει τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών για να κατανοήσει σαφέστερα και εντονότερα τις προσδοκίες όλων από την Ευρώπη.

Ένα από τα πλεονεκτήματα της Συνέλευσης έγκειται στο γεγονός ότι αποτελείται από εκλεγμένους αντιπροσώπους του λαού, επιλεγμένους σύμφωνα με τους κανόνες δημοκρατικής εκπροσώπησης. Αυτοί καλούνται να ασκήσουν ουσιαστικά καθήκοντα όσον αφορά τη δημοκρατική νομιμοποίηση της ΕΕ.

Είναι εκείνοι που θα πρέπει να παρουσιαστούν εκ νέου στα κοινοβούλια και στα πολιτικά κόμματα από όπου προέρχονται για να εξηγήσουν τις προτάσεις της Συνέλευσης. Αυτούς, και τους βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, βαρύνει το καθήκον της διάδοσης των ιδεών και των συζητήσεων της Συνέλευσης.

Η Συνέλευση αντιπροσωπεύει μία ευκαιρία μοναδική για να πραγματοποιηθεί το αποφασιστικό βήμα προς την οικοδόμηση μίας νέας πολιτικής οντότητας. Ήδη απ' αυτό το αρχικό στάδιο, αυτή έχει αποδείξει τις μεγάλες δυνατότητες της, διευρύνοντας προοδευτικά τα θέματα συζήτησης, χειριζόμενη αυτά διεξοδικότερα και συστηματικότερα απ' ότι κατά τις διακυβερνητικές διασκέψεις, και βελτιώνοντας τον τρόπο αντιμετώπισής τους σε σχέση με τις προηγούμενες διακυβερνητικές διασκέψεις. Έχει εξάλλου γεννηθεί μια ιδέα που τη συμμαρίζονται όλο και περισσότεροι να υποβληθεί στην επόμενη διακυβερνητική διάσκεψη ένα σχέδιο συνταγματικής συνθήκης.

Σε αυτό το πλαίσιο, η πείρα των πενήντα παρελθόντων ετών είναι άκρως πολύτιμη.

*

Μας δείχνει όντως πώς μπορούμε να εξεύρουμε αποτελεσματικότερες λύσεις εάν επικεντρώσουμε την προσοχή μας στην ουσία και μπορέσουμε να χρησιμοποιήσουμε το γόητρο ή το άμεσο συμφέρον των μεμονωμένων ομάδων ατόμων σε ένα δεύτερο επίπεδο. Ήταν αναμφισβήτητα παραγωγοί χάλυβα ή άνθρακα εξαγριωμένοι από την πρόταση του Jean Monnet... Θα έπρεπε ίσως τότε να έχουμε σταματήσει;

Στο πεδίο αυτό, όπως και σε εκείνο του συντονισμού της οικονομίας ή της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, θα πρέπει να ανακτήσουμε την έννοια του τι είναι κοινό, την έννοια του κοινού συμφέροντος.

*

Το δεύτερο μεγάλο πλεονέκτημα του σχεδίου Schuman, που επρόκειτο να γίνει η ΕΚΑΧ, ήταν η απλότητα. Ο στόχος ήταν ιδεαλιστικός, τεράστιος, η υλοποίησή του όμως γενικά απεδείχθη μάλλον απλή και άμεσα κατανοητή.

Είμαι πεπεισμένος ότι η επιτυχία της Συνέλευσης θα εξαρτηθεί εν μέρει από το βαθμό απλότητας και σαφήνειας των λύσεων που θα προκύψουν.

Με τη συγχώνευση των εκτελεστικών οργάνων των Κοινοτήτων, τριανταπέντε χρόνια πριν, επιτεύχθηκε ένα μεγάλο βήμα προς την απλούστευση. Πρέπει να καταβάλουμε μία ανάλογη προσπάθεια. Εξάλλου, απλότητα και φιλοδοξία μπορούν να οδεύσουν παράλληλα. Και τότε υπήρχαν πολλές ανησυχίες και ερωτηματικά όσον αφορά τη δυνατότητα και τις συνέπειες της συγχώνευσης. Και εκείνη η μεταρρύθμιση φαινόταν δύσκολη. Και όμως πραγματοποιήθηκε και έγινε απ' όλους κατανοητή. Σήμερα απαιτείται η ίδια αποφασιστικότητα για να προβούμε στις σημαντικές θεσμικές αλλαγές όπως π.χ., η συγχώνευση των πυλώνων του Μάαστριχτ.

*

Αυτό είναι, κυρίες και κύριοι, το απλό και σημαντικό μήνυμα που πρέπει να λάβουμε αυτή τη συγκινητική και επίσημη στιγμή.

Η ΕΚΑΧ υπήρξε ένα σημαντικό πολιτικό σχέδιο. Η ολοκλήρωση είναι ένα ακόμα σημαντικότερο πολιτικό σχέδιο.

Γι' αυτό είναι αναγκαίο οι προτάσεις μας και η νομιμοποίησή τους να σταθούν στο ύψος των στόχων που θέλουμε να επιτύχουμε.

Σας ευχαριστώ.